

ROJANKINATZINIRI HEBER-PAENI

Tajorentsi rotyaantakiri Itomi ikenkithata-koteeri

¹ Paerani, ikoyi-rika Tajorentsi riyotakaeri awaejatziteni oeta-rika, riitaki Kamantan-taniri amironi ñaantsi. Osheki rapiipiintakiro Tajorentsi, eenitatsi imatakaa-yitakiriri Kamantan-taniri-paeni.

² Roo kanteencha owakira rotyaanta-kaeri Itomi rirori ikenkithata-koteeri. Tema riitaki Itomi rowetsika-kaaki paerani iroka kepatsi, riitaki rashita-kaakari okaatzi rowetsika-yitakiri.

³ Riitaki Itomi ikimita-kaantakari riimi rowaneenkantani, ishipakiryaaiki. Ari ikimi-waetari jempe ikanta Ashitariri. Tema oshintsitatzi iñaanitari, rootaki ashi owantawori jempe okanta-yita owakira rowetsika-yitakiro. Tema imonkaata-paentziro paerani omatantakari ikite-shireta-kaantee, riyaaatee inkiteki, jeekapae rakoperoki Ashitariri itsipata-paari ipinkathari-wentantzi.

⁴ Ari opoñaanakari rawijayitziri Ronampiri Tajorentsi, antawo ririiperota-kaeteeri.

Riitaki Itomi awijayiteeriri Ronampiripaeni Tajorentsi

⁵ Tema Tajorentsi kantawaeri:

Notyomira eeroka.

Naakataki pipaapa-tentana nimaeka.

Ikantawaeri eejatzi:

Naaka tomitée-yaarini,
ipaapatetee-na rirori.

Tema tekatsira apaani ronampiri tajorentsi ikan-
teri Tajorentsi ikimityaawoni iroka ñaantsi.

⁶ Paata aririka rapiiteero rotyaanteeri jaka kepat-
siki etanakawori itomi, ikanteete:
Ithaamentee-yaari maawoeni Ronampiri
Tajorentsi.

⁷ Eenitatsi eejatzi ikenkithata-koetziri ronampiri-
paeni Tajorentsi, iroka ikanteetzi:
Riitaki matakaeri Ronampiri tajorentsiti ikimita-
kotyaaawo tampyaaenka.

Riitaki matakaeri rotyaantani-paeni ikimita-
kotyaaawomi paamari.

⁸ Rooma aririka ikenkithata-koteri Itomi rirori,
iroka ikantzi:
Tajorentsi, ashi powaero eeroka pipinkathari-
wentantee.

Ari pikimita-kotee-yaari pinkathari-paeni
otzimi-motziri rinchakaakiri imatantari
ipinkathari-wentantzi.

Roo kanteencha tema eeroka mateeroni
pitampatzika-shiretee aririka
pipinkathari-wentantee.

⁹ Eeroka koyirori kameethari, rooma kaari-perori
osheki owatsimaemi.

Rootaki ijeepatzii-totan-teemiri Tajorentsi,
pipinkatha-ritan-teeyaari. Riitaki
pitajorentsiti matakimirori.

Ijeetan-teemiro yeenkantsi ari okanta pikimo-
shiretan-taari, pawijeeri pitsipata-piinta-
witari.

¹⁰ Iroka otsipa ikenkithata-kotee-tziri Itomi, ikan-teetaki:

Pinkathari, owakira etantanakari paerani eerokataki wetsikakiro kepatsi.

Eerokataki wetsika-kiro inkite.

¹¹ Iroka okaatzi powetsikakiri, aritaki othonkaeyaa paata, rooma eeroka ashi powaero.

Ari okimitee-yaawo okaatzi powetsikani apaani paejato-mawori kithaarentsi.

¹² Tema aririka opaejato-mawotaki pithaari, pankowimae-tziro, paminee otsipa owakirari pikithaatee-yaari.

Ari pikimiteerori paata powetsikani kepatsi ee-jatzi inkite.

Rooma eeroka ashi powaero eero pipaashini-waetee.

Eero pithonkataa.

¹³ Ikenkithata-koeteeri eejatzi, ikanteetzi:

Pijeekapae nakoperoki, apinkathari-wentante, roojatzi paata nowajankitaan-takyaariri kijaneenta-yitakimiri, aripaete pimakoryaa-kitzitan-teeyaari.

Tema tekatsi ronampiri Tajorentsi ikimita-kaanteri Tajorentsi ikamanteri iroka.*

¹⁴ Tema maawoeni Ronampiripaeni Tajorentsi, apatziro rotyaantee-tziri ramitako-yiteeri atziri-paeni awijako-shire-yitaa-tsiri.

2

Antawo owawijaako-shiretaantsi

---

* **1:13** makoryaa-kitzitaantsi

1 Otzimatyee akemijantero okaatzi riyotahaetakaeri, okantyya eero ookantawo.

2 Tekatsi materoni rowashiñahaero ikamantantakiri paerani Ronampiripaeni Tajorentsi, rotyaantan-teeta-kariri. Tema maawoeni kaari owayempitattyawoni ikemijanteero, rowajankitahae-takirira ipiyathatakawo.

3 Aaka imaperoteete rowajankitahaetee eerorika owayempi-yitaawo ikenkithatakoetziro antawo awijako-shiretaantsi, okaatzi retapaentari Awinkatharite Jesús ikenkithatapaentziro. Tema rootaki ikamanta-yitakaeri aakapaeni akaatzi akemae-yakironi.

4 Riita-kira Tajorentsi iyotakaa-yitakaerori omaperotatyaa okaatzi ikamantee-takaeri, tema imatakaan-takiro itajonka-wentan-teetzi, roñaaaha-kaantakiro kaari iñaa-piinteetzi, Ishire tajorentsi antakaan-takiro iroka, rootaki omatantakari ikoyiri Tajorentsi.

Ikaatzi matakirori rowawijaako-shiretantzi

5 Okaatzira nokenkithata-kota-kimiri, kaarira Ronampiripaeni Tajorentsi imatakaeri Tajorentsi ipinkathari-wenteero jempe ajeekayitee paata.

6 Tema atziri-paeni mateeroni ipinkathari-wentantee. Tema iroka ikanteetaki paerani:

¿Riiperoma irika atziri-paeni pikenkishiryaa-kotan-tariri?

¿Oetaka pikowantari pineshironka-yiteeri irika-paeni?

7 Tema eepichokira iñiuro nimaeka atziri-paeni tee rawijantzi, riitaki Ronampiripaeni tajorentsi awijaneenta-kiriri.

Roo kanteencha, rooteentsi pamantheeteeri
ipinkatha-rentsitan-teeyaari, otzimi-
moteeri rowaneenkawo.

Riitaki awijayiteerini maawoeni powetsikani.

⁸ Pikimita-kahae-yaari ikantahanki makoryaa-
kitzitan-tariri iijaneentani, rompera-yitee-
yaari maawoeni.

Arira ikantakaa-yitee-yaari Tajorentsi atziri-
paeni, tema eero itzimae apaani kaari awijantaa-
tsini. Roo kanteencha, tekiraata iñaayitero
nimaeka atziri-paeni ipinkathari-wentante.

⁹ Roo kanteencha eenitatsi apaani atziri
rotyaantee-takiri, riijatzi ñaapaentzirori
eepichokiini tee rawijantzi, imatzita-kawo
Ronampiripaeni Tajorentsi rawiakiri rirori.
Riitakira nokanta-kotziri Jesús. Tema riitaki
ñaakirori ikemaatsitaka roojatzi ikamantakari,
opoñaashitya ramantheetee-teeri ari okanta
ipinkathari-wentan-taari, otzimi-moteeri
rowaneenkawo. Rootakira ikamawentan-takaeri
maawoeni, tema antawo ineshironka-yitee
Tajorentsi.

¹⁰ Oskeki otampatzika-taki jempe ikinakaakiro
Tajorentsi ishinetakiri Jesús ratsipeta-kowentee,
ari ithotyaa-kirori Jesús okaate ranteri. Tema
Irika, ashiyitariri maawoeni, kantakaan-tzirori
itzimayitan-takari maawoeni, riijatzita-kira
atsipe-wentaa-riri, rowawijaako-shire-yiteeri,
ari okantyyaa itsipatan-teeyaariri, maawoeni
itomiitari janta rowaneenkawoki.

¹¹ Iroka okanta-kota-perota, ikimita-kaantee
Jesús rirentzi, tema ari akaatziri aritaari
Tajorentsi. Riritaari rirori ikite-shireta-kaantzi,

aritaari eejatzi aakapaeni ikite-shireta-kaayiteera Jesús.

¹² Rootaki ikantan-takari paerani:

Nokenkithata-koteemi eeroka ijeekayitzi
nirentzi-yitaari,

Jempe-rika ipiyota-piintayita, ari noweshi-
ryaawentee-miri nomampahae-yaani.

¹³ Ikantaki eejatzi:

Nawentahaeyaari Tajorentsi.

Opoñaashita ikantzi eejatzi:

Irika Naaka, notsipa-yitaari itomi-paeni
Tajorentsi ikaatzi raminako-wenta-
kahaanari.

¹⁴ Akanta-yitaka aakapaeni atziritzira, otzimi
awatha, otzimi ira, ari ikanta-paentari eejatzi
Jesús, rootaki omatantakari ikami. Aripaete
rotsinampaa-kiriri Kamaari. Tema otzimimo-
witari rirori Kamaari ishintsinka ikoshekan-
tayitariri ikaatzi kamayita-tsiri.

¹⁵ Ari ikinakaa-kirori Jeepatzii-totaa-
rewo rookakaa-wentan-teeri athaawan-
tayitawo kaamanitaantsi, kimiwaeta-nakami
atzirita-nakityeemi kaamanitaantsi rootakimi
omperayita-nakaemi.

¹⁶ Omaperotatyaa, kaarira Ronampiri
Tajorentsi ipoka-shitaki Jeepatzii-totaa-rewo
ineshironka-yiteeri. Aakaha ipoka-shitaki,
icharini-yiteera awaejatziteni Abraham.

¹⁷ Rootaki ratziritan-takari ikimita-paakae aaka
rirentzi-yiteera, ari okanta ithotyaaan-taawori
rirori ikowa-piinta-witakari ithotyahaeromi
Jewatziriri ompera-tajorentsita-rewo. Tema
rashita-kaakari Tajorentsi ratsipeta-kaani

ipeyakotan-taawori ikaaripero-shire-witaka atziri-paeni. Osheki ineshironkatan-taki rirori, ikyaaryootaki imatantaawori ithotyaa-haero rirori.

¹⁸ Tema ratzirita-paentzi rirori Jesús ikemaatsita-kaetakari, ikowashiryaa-kaawiteetakarari. Rootaki imatantawori nimaeka ineshironka-yitee akaatzi ikowa-shiryaa-kaawaetee-teero kaari-perori-paeni.

3

Riitaki Jesús awijiriri Moisés

¹ Noyemijantzin-karite-paeni oeteshiretaarewo, nokantee-yemini pikaatzi ikaemashireteemi Inkite-jatzi: Pikenkishiryaa-koteeri Jeepatzii-totaa-rewo Jesús, iitziri “Awentaani”. Riitaki kimitakariri apaani Otyaantaa-rewo, riijatzi ikimitakariri apaani Jewatziriri omperatajorentsitaa-rewo.

² Ikantahanki apaani Otyaantaa-rewo ikyaaryoo-wentziro okaatzi ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakariri eejatzi Jesús. Ikimitakotakariri awaejatziteni Moisés, ikyaaryoo-wentakiniri isheninka-paeni rashiyitari Tajorentsi, iiteetakiri “Inampi-panko Tajorentsi.”

³ Roo kanteencha riitakira Jesús matzirori iriroperotzi, rawijiri awaejatziteni Moisés, tema riitaki wetsika-kiriri paerani. Oshiyawitawo ikanteeta-piintzi: “Pipinkathatero nopanko.” Tema kaari pankotsi ipinkatheeteri, tema riitaki ipinkatheete ashitawori ipanko. Jemperika itzimi wetsika-kirori pankotsi, riitaki riropero-tsirori.

⁴ Riitaki ashitawo pankotsi jempe itzimi wetsika-kirori, ari ikimitakiro paerani Tajorentsi rowetsikan-tayita-kawori maawoeni.

⁵ Ikanteetzi:

Moisés kyaaryoo-wenta-kiriri isheninka-paeni iiteetziri “Inampi-panko Tajorentsi.”

Roo kanteencha apatziro ikimi-witakari rirori apaani omperataa-rewo, ikenkitha-yiteero okaate awijatsini.

⁶ Riima Jeepatzii-totaa-rewo, riita-kira tomintariri ashitawori pankotsi, riitaki jewateeri ikaatzi ikimita-kaantee-taari pankotsi. Aritakira akaateeri aakapaeni irika-paeni iiteetakiri “Inampi-panko Tajorentsi” aririka akyaaryoo-wenteeri, aminawokiteeri oyaako-tani roojatzi oweyaanta-paakyaawoni kitejeri.

Makoryaa-mentotsi rashitari Tajorentsi

⁷ Iroka okantakiri Ishire tajorentsi:

Pikemaeri nimaeka Tajorentsi iñaawaetzi, ikantzi:

⁸ Eero pikijo-shireta-waetzi.

Pikimitari-kari pithoka-shita-kinari paerani iñaanta-shireta-waetakina ochempi-mashiki

⁹ Arira ikowakaa-witakina piwaejatziteni nowajankitaa-yiterimi, iñaanta-shireta-waetakina,

Iñaawitee-yakawoni noneshironkatakiri okaatzi 40 ojarentsi.

¹⁰ Rootaki nokijan-tanakari,

Nokantaki: Ashi royiro itzimpina-shireta-waete,

Tee ranta-piintziro nokowakaeriri.

¹¹ Nokijankaki nokantanaki:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaamentoki.

¹² Noyemijantzin-karite-paeni, paa-
maakowentyaa pipakayiri-kari Tajorentsi,
Kañaanitatsiri. Eero pikaaripero-shireta-waetzi,
eero pitheenka-shireta-waetzi.

¹³ Roo kameethatatsi pikowaka-shireta-wakaa-
piinteeyaa poshire-yiteeyaari. Peta-nakyaawoota nimaeka ari okantyyaa eero ramatawiteetantzimi pantayiteero kaari-perori, rootaki kijoshireta-kaawaeteni.

¹⁴ Rooma aririka oejokiro-perota-neeyaari Jeepatzii-totaa-rewo, roojatzi iweyaantapaakyaawoni kitejeri, aritaki añahaero itsipamintha-yitee.

¹⁵ Rootaki ikantan-teetari:

Pikemaeri iñaawaetzi Tajorentsi, ikantzi:

Eero pikijo-shireta-waetzi.

Pikimitari-kari pithoka-shiwaeta-kinari paerani.

¹⁶ ¿Itzimikama pithoka-shita-kariri ikemataawitakawo iñaani Tajorentsi? ¿Kaarima irika-paeni reewawentakiri paerani Moisés ipoñaakaakari Apitantoniki?

¹⁷ ¿Itzimikama ikija-piintakiri Tajorentsi okaatzi 40 ojarentsi? ¿Kaarima antapiinta-kirori kaari-perori, thonkaen-chari ochempi-mashiki?

¹⁸ ¿Itzimikama ikenkithata-koetaki ikanteetaki:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaamentoki?

¿Kaarima iiteetakiri piyathari-paeni?

¹⁹ Ari añiirori oeta kantakaan-tzirori kaari rareeta-kaantee-taari, tema rootaki kantakaan-takirori tee ikemijantee-yini.

4

¹ Eenirowa otzimi ikashiya-kaakaeri aakapaeni okimiwitakawo rareeta-kaayiteemi imakoryaa-mentoki. Rootaki pipinkathatan-teeyaariri, otzimi-kari otzikawa-kimini eero pareetantaa.*

² Tema akemayiteero aakapaeni Kameethari Ñaantsi, ari akimiyitaari ikanta awaejatziteni paerani. Roo kanteencha tee inintaa-maetyaawo irika-paeni ikemako-yiwita-wakari, tema tee rawentaa-shireta-nakyaawo ikemayi-witakari.

³ Rooma aakapaeni awentaa-yitakari, aritaki rareeta-kaayitee imakoryaa-mentoki. Iroka ikenkithata-kotakiro imakoryaa-mento, ikantaki: Nokijankaki nokantanaki:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaa-mentoki.

Tema rootaki ikanta-kotziri Tajorentsi ithonka-kirowa paerani rantawaetaki owakira rowetsikan-takawori kepatsi.

⁴ Tema eenitatsi jempe okenkithatakota 7-atsiri kitejeri, ikanteetzi:

---

* **4:1** Iroka imakoryaa-mento, eenitatsi oshiyakaa-wenta-chari jaka. Paerani imakoryaan-takari Tajorentsi rowetsikakiro kepatsi, ikimita-kaantakiro “imakoryaa-mento” iroka 7-atsiri kitejeri imakoryaan-takari. Okanta ojamanitaki paerani, ishitoeye Judá-paeni janta Apitantoniki, 40 ojarentsi ikina-kina-waeyitaki, roojatzi rareetan-takari kepatsiki ikashiya-kaakiriri Tajorentsi. Roojatzira iroka kepatsi iiteetakiri “imakoryaa-mento.” Iroka oshiyakaa-wenta-chari “Imakoryaa-mento” riitaki kemijantzinkari-paeni, tema eenitatsi kantatsiri: “Rootaki inkite imakoryaa-mento kemijantzinkari-paeni.” Eenitatsi itsipa kantatsiri: “Rootaki ‘imakoryaa-mento’ iroka awentaa-shiretani rowawijaako-shiretante Tajorentsi, tema tee okowa-jaantyyaa ifñaashintsi-waeteetyaa rawijako-shiretan-teeyaaari.”

Iroka 7-atsiri kitejeri ari ikaatapaakiro rantawaeri Tajorentsi, makoryaapaaki.

⁵ Iroka makoryaantsi roojatzira ikantakoe-tziri, ikantee-tziri:

Eerowa nareeta-kaayitaari nomakoryaa-mentoki.

⁶ Ari okantari. Rootaki itziman-tayitee-yaari makoryaa-shire-yitaa-tsini. Riima itsipa-paeni etayiwita-kawori, tee rareeyiteeyaa, tema tee ikemijantzi ikenkitha-witee-takanari Kameethari Ñaantsi.

⁷ Okanta awijaki paerani osheki ojarentsi, rapiiteero Tajorentsi ikenkithata-koteero otsipa imakoryaa-mento, iiteero “nimaeka.” Rootakira rojankinata-koteeri awaejatziteni David, ikantaki:

Pikemaeri “nimaeka” Tajorentsi iñaawaetzi, ikantzi:

Eero pikijo-shireta-waetzi.

⁸ Ari imatakiromi paerani Josué imakoryaa-perota-kaayiteerimi awaejatziteni, eero rapiiteeromi Tajorentsi ikenkithata-koteeromi otsipa imakoryaa-mento.

⁹ Arira iyotziri eenitatsi oshiyakaa-wenta-chari imakoryaa-mento-perotee-yaari rashiyitaari Tajorentsi.

¹⁰ Rootaki roshiya-kaawentakiri paerani Tajorentsi imakoryaa-wentakiro rantawaeri ithonka-kirowa. Ari ikantee-yaari ikaate makoryaa-shire-yitaa-tsini aririka othonkae-yaari rantawaeri.

¹¹ Otzimatyeera akemaatsi-takowentee-yaawo areetan-teeyaari jempe amakoryaa-shire-yitee,

oshiyayitaari-kari piyatha-yiteen-chari paerani.

¹² Tema owañaantaniro iñaani Tajorentsi, shintsi-paantero okanta. Okimitawo ojataa-mento-tsi thoyempi-perota-tsiri apimeneteki, tee oshenkaakanta otoshireyitante roojatzi inthomoeki iipathan-tsiki. Roo maperotzirori iñaani Tajorentsi oshiyawaetaka otoshireta-tyeemi, ari okanta iyotakaan-tantawori ikenkishireteetari, ikowa-shiretee-tziri eejatzi.

¹³ Tema ikaatzi rowetsika-yitakiri Tajorentsi, tekatsira materoni romana-pithatyaari eero iñaantari. Tema Tajorentsi riyota-koteero maawoeni antayitakiri, riitaki aminako-yiteeroni eejatzi.

Riitaki Jesús awijiri Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo

¹⁴ Irika Jesús Itomi Tajorentsi, riitaki awijaperota-kirori inkite. Riitaki akimitakaantyyaa Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo. Rootaki oejokirotan-tyaariri awentaa-shireteyaari, ikemaetakae akantaki: “Nokemijanteeri Jesús.”

¹⁵ Tema irika Jesús ikimitari Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo, rootaki ineshironkayitan-teeri otzimi-rika pomeentsitzi-moyiteeni. Tema paerani tzimawitaka rirori ikowa-shire-witakari, ari ikimita-kotee aakapaeni añaayitzirowa awijimo-yiteeri. Roo kanteencha teera ikaariperotaa-paentzi eepichokiini rirori.

¹⁶ Rootaki awentaan-tyaariri amanapiinteeri Jesús, oshiyakaan-teero aatashiretaa-tyeerimi jempe ipinkatha-ritee. Aritaki ineshironka-yitee,

ari ikaminthaa-yitee akowityaa-shireta-waeterika.

5

¹ Tema Tajorentsi owakiriri paerani Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo. Riitaki kantakowenta-yiteerini atziri-paeni kaaripero-shireyitatsiri. Riitaki taayiteeroni ratsipeta-kaani rashita-kaetariri Tajorentsi.

² Tema atziri irika Ompera-tajorentsitaa-rewo, otzimi-motziri rirori pomeentsitzi-moyitariri. Rootaki riyotan-tawori ramatsinka-wentari tzimpina-shireta-waeyita-tsiri atziri-paeni ikaatzi pokashitziriri, ikaatzi majontzi-shire-yitatsiri eejatzi.

³ Imatzitawo rirori itaawenta ratsipeta-kaani ikini ipeyakoe-teniri ikaaripero-shireta-waetzi, rantziro rirori ikimita-piintziniri atziri-paeni.

⁴ Tekatsira Ompera-tajorentsitaa-rewo kowakashiwaeta-chani apaniroeni rompera-tajorentsita, tema Tajorentsi owayitziriri, ikimitakiri rowakiri paerani awaejatziteni Aarón.

⁵ Ari ikantakari eejatzi Jeepatzii-totaa-rewo, kaarira kowashiwaeta-chani apaniroeni roshiyakotaari Ompera-tajorentsitaa-rewo rajahaawenta-waetan-tyaari. Tema riitaki Ashitariri Tajorentsi matakirori, ikantziri:

Notyomira eeroka,

Naakataki pipaapa-tentanaa nimaeka.

⁶ Ipoñaa ikantaki eejatzi:

Eeroka ashi oyironi pompera-tajorentsitaa-rewote,

Pikimityaari ikantaka paerani Melquisedec.

⁷ Tema paerani ratzirita-paentzi Jeepatzii-totaa-rewo, riraaneentaka ramanapiintziri Tajorentsi, icheraaperotaki ramanari. Tema eenitataa-witacha Tajorentsi ishintsinka, ari okantakimi rookakaa-wenteri eero rowamaan-teetari. Tema pinkatha-tajorentsitaniri irika Jeepatzii-totaa-rewo, ikemakiri Tajorentsi ikowa-kota-kiriri.

⁸ Okantawitaka irika Jeepatzii-totaa-rewo riiwitaka Itomi Tajorentsi, ikemaatsita-paenta. Arira iñiirori jempe okanta ikemijanteetzi.

⁹ Ikanta ithotyaa-kahae-takiri ranteri, arira omatakari rowawijaako-shire-yiteeri ikaate kemijanteerini, ashi rowayiteero rawijakotee.

¹⁰ Ari okantakari, Tajorentsi ompera-tajorentsita-kaariri Jeepatzii-totaa-rewo, ari okimitakawo jempe okanta rompera-tajorentsita-kaakari paerani Melquisedec.

Ikenkithata-koetziro aririka okaero awentaa-shiretari

¹¹ Eenitatsi osheki nokowawitari niyoteemiri jempe ikanta-kota irika. Roo kanteencha osheki opomeentsita nomatemiro, tema pikijoshireyitatzzi, ojamani okantyyaa pikemathatan-tyaawori.

¹² Tema aritaki ojamanitakira, noshiyakaantaki eerokataki yotaanta-yitanaa-tsinimi. Roo kanteencha eeniro pikoyiro iita yotaayitemini eeroka-paeni, roojatzi rapiiteetemi etayitawori riyotaan-teetziro iñaani Tajorentsi. Okimi-witakawo jempe ikantee-tziri apaani ithotahae-tziri, tekira okante iipaeteri kijori owanawontsi.

¹³ Ari pikantakari eeroka-paeni, kimiwaey-itakimi eenchaa-niki ithotahae-tziri, tema

tekira piñaanta-piinta-yityaawo piyotan-tyaawori kameetha-shireta-kaanta-tsiri.

¹⁴ Riima ikimitakariri owayita-kawori kijori owanawontsi, riiyitakira ikaatzi ñaanta-piinta-kawori, tee opomeentsitzi-motari riyoteero kameethata-tsiri eejatzi kaariperota-tsiri.

6

¹ Otzimatyee niyaata-kaero niyotaa-perotemiro otsipa jempe ikanta-kota Jeepatzii-totaa-rewo. Teera okameethatzi napiipiintemiro okaatzi piyotzi-tayitakari eeroka-paeni. Tema riyotahae-takimiro ookaee-tziro kaari-perori kaamani-shireta-kaanta-tsiri. Riyotahae-takimiro eejatzi rawentaa-shiretee-tanaari Tajorentsi.

² Riyotahae-takimiro eejatzi omitsiryaaataantsi, eejatzi oteya-patzii-totaantsi, eejatzi rañaakahae-teeri kamayita-tsiri, opoñaashityaa rowajankitahae-teeri kaari-pero-shireri.

³ Rootakira aatakaan-tyaawori paashini-yitatsiri niyoteemiri, ikamintha riitaki Tajorentsi shineteeroni.

⁴ Okantashitzimaetyaa eero aminaashi-waeta pikematha-yiwita-wakari, itajonka-wenta-witee-takimi, ojeeka-shire-witan-takimi Ishire tajorentsi,

⁵ piñaayi-witakawo okameethatzi-motzimi iñaani Tajorentsi, piñaayi-witakawo eejatzi ishintsinka rooñaawonta-yiteeri paata.

⁶ Tema ikaatzi ñaayiwita-kawori ishintsinka, opoñaashita rookaeteero ikemijanta-witakari, eerowa imateero ipiya-shiretee rookanteeyaawori iyaari-peronka. Ikimiwitakawo

riiyitakimi apiiteeroni ikenta-kota-kaanteerimi Itomi Tajorentsi, ikimiwitakawo riimi apiiteeroni itheenki-mawaateerimi jempe ipiyotee-yakani atziri-paeni.

⁷ Poshiya-kowitakawo okantahanki apaani owaantsi irenka-pathatziri inkani, aririka ipankitan-teetyaawo, rootakirika shookayiteentsini pankirentsi pinawon-tsita-tsiri, riira Tajorentsi tajonka-wenta-kiriri pankita-kirori.

⁸ Rooma roorika yoshiita-chani oshookaki kitochee, eejatzi incharishi, teera okameethatzi, kija-shiretanaka pankita-kirori, itaayii-teero paata.

⁹ Rooma eeroka-paeni, netakoyitani, niyotzi eero pikimita-kotawo okaatzi noshiya-kaawentakiri, tema niyoteeyini naaka pantaneero kameethari owakira rowawijaako-shiretee-takimi.

¹⁰ Tema tampatzika-shireri Tajorentsi, eero ramaakiteemiro pantayitakiri eeroka-paeni, petakoyitanaari ikaatzi rashiyitaari Rirori, eekiro piyaata-kaatziiro petakoyitari.*

¹¹ Rootakira nokowako-yiteemiri, ari pikanta-piinta-tyeeyaa poñaahan-teero pikyaaryoo-shireyitee, roojatzi omonkaa-yitan-teeyaari okaatzi poyaako-wentee-yirini.

¹² Rootaki eero pipera-shiretan-tawaeta eeroka-paeni, tema rootaki kameethatatsi poshiya-koyityaari ikaatzi oejokirotaawori ikemijantanee, ikaatzi oetziñaarikota-naawori. Tema riitaki aayiteeroni ikashiya-kahae-takiriri.

---

* **6:10** rashiyitaari = kiteshireri

¹³ Tema paerani owakira Tajorentsi ikashiya-kaanta-kariri awaejatziteni Abraham, tekatsira apaani materoni ipaeryeeniri iwaero Tajorentsi riyotan-tyaari omaperotatyaa imonkaa-waenite. Tema apatziro ipaeryaaka iwaero Tajorentsi,

¹⁴ ikantakiri Abraham:
Omaperotatyaa notajonka-wentemi Naaka,
Naaka sheniteerini picharinitee-yaari.

¹⁵ Teera rathawaa-waenita-tyeeyaa awaejatziteni Abraham, ramatsinkawentaka, ari okanta iñaanta-kawori ikashiya-kahae-takiriri.

¹⁶ Tema aririka ikowa-piinte atziri-paeni riyote kyaari-pero-rika omatyaa ikashiya-kaantziri, ipaeriuro iwaero itzimi-rika awijiriri rirori, ari riyoteete omaperotatyaa imonkaa-waenite.

¹⁷ Ari oshiyawae-witakawo okaatzi rantakiri Tajorentsi, ipaeryaaka Rirori riyotan-teetyaari maperori omatyaa ikashiya-kaantakiri. Tekatsi kanteroni ipaashinita-kaero okaatzi ikenkishiyaakari ranteri.

¹⁸ Ari okanta otziman-tanakari apite kaari imateetzi ipaashinita-kahae-teero. Rootaki omatantari iyotee tee itheeya-nita Tajorentsi, rootaki poemoshirenka-shire-peroteeri aakapaeni awentaa-shire-yitaa-rewo Rirori, iyotzi ari omonkaateeyaa oyaako-yitziri.†

¹⁹ Rootaki oyaako-yitakiri roshiya-kaawentee-tziri jaka oshiyawo apaani tenari ayeentzirori

---

† **6:18** Tema eenitansi apite kanta-kota-chari jaka kaari imateetzi ipaashinita-kahae-teero. Iroka etawori: “Tajorentsi tee itheeya-nita, aritaki omatakyaa okaatzi ikashiya-kaantakiri.” Iroka apiteta-tsiri: “Tekatsi paashinita-kahaeroni ipaeryaaka apaniroeni iwaero Tajorentsi, tema tekatsi awijerini rirori.”

antawo pitotsi eero amaatanta. Ari okimitari oyaako-yitakiri, ayeenta-shire-peroyitee. Rootaki kantakaawori oshiya-kotan-tyaariri kyaatsiri itantotee-tantawo tonta-maeta-tsiri.

²⁰ Ari añaashireyitziro aakapaeni kantacha akyaayitee janta oshiyakawo tonta-mawota-tsiri, aririka oyaampoyirita-neeri Jesús roshiya-kaawentee-takiri kyahaen-tsiri janta oshiyakawo tonta-mawota-tsiri. Tema riitaki Jesús roshiya-kaawentakari paerani Melquisedec. Riitaki Jesús Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo nimaeka, ashi rowaero rirori.

7

Rompera-tajorentsinka Melquisedec

¹ Tema irika Melquisedec, riitaki pinkathari-wentan-teentsi paerani Aapatziyaweniki, rompera-tajorentsita irika Inkite-jatzi Tajorentsi. Riitaki tonkiyota-waariri paerani awaejatziteni Abraham ipiyantaari ithonkakiri rowayiritari itsipa pinkathari-paeni, ikaminaa-waeri itajonkawentee-tantyaariri.

² Riijatzi ipaki paerani awaejatziteni Abraham owaahawontsi okaatzi raapithatan-takiri rowayiritaha. Tema irika Melquisedec, eenitatsi oshiyakaa-wenta-chari iwaero. Iroka etawori oshiyakaa-wentari: “Pinkathari kameetha-shireri.” Iroka apiteta-tsiri oshiyakaa-wentari iwaero ipinkathari-wentan-tzira

Aapatziyaweniki: “Pinkathari jeekakaan-tatsiri kameetha.”*

³ Tee riyotee-tziro iwaero ashitariri, tee riyoteetzi eejatzi itzimi iwaejatzi-tetanakari. Kimiwitaka tee otzimimi jempe ipoñaanaka jempe ithonkaka, roshiya-kotakari Itomi Tajorentsi, ashi royiroyi rirori Rompera-tajorentsita-rewotzi.

⁴ Ari añiirori riiperori irika Melquisedec. Tema irika Abraham awaejatzeni aakapaeni, riitaki ipaki paerani okaatzi raapithatziiriri pinkathari-paeni rowayiri-yitakari.

⁵ Rootaki kimitakawori okaatzi ranta-piinta-yitakiri paerani asheninkani Leví-paeni. Iitziri apaani ikaatzi tzimi-motziriri asheninka otzimirika okaate 10, tema rootaki riyota-kotziiri Ikantakaan-teetaniki okaate rantayiteri Ompera-tajorentsita-rewo. Rootaki rametee-yarini tema irikaete icharinita-nakari eejatzi Abraham.

⁶ Riima Melquisedec kaari isheninka Leví-paeni, tee riyotzimaeta iita charinitariri. Roo kanteencha irika awaejatzeni Abraham, ikashiyakaa-peroe-takiri paerani, riita-kira pakiriri Melquisedec apaani kaatziiriri 10 raapithatan-takiri rowayiritaha. Ipoñaashita irika Melquisedec ikaminaakiri itajonka-wentee-tantyaariri awaejatzeni Abraham.

⁷ Omaperotatyaa ikanta-piinteezi: “Itzimirika tajonka-wentan-tatsiri, rawijirira itajonka-

---

* **7:2** Iroka okanta-kota ipakiriri paerani awaejatzeni Abraham irika pinkathari Melquisedec. Aririka raapithateri rowayiritani Abraham okaate 10, apaani rashita-kaeyaari Melquisedec. Ari ikantakirori maawoeni raapithatan-takiri, otzimirika 10, apaani rashita-kaeyaari Melquisedec.

wentziri.”

⁸ Itzimi-rika iitziri apaani kaatatsiri 10 jaka kepatsiki, atziri irika, kaamaneri. Riima Melquisedec, kimiwitaka kañaaniri rirori.

⁹ Roojatzi rantakiri Leví-paeni, ipashita-piinteetari. Tema kimiwitaka riitakimi pinakowentan-tatsinimi, rootaki rantakiri awaejatziteni Abraham,

¹⁰ retanakawo ipinako-wentantaki paerani ipashitakari Melquisedec itonkiyotan-tawaariri ipiyaawo rowayirita. Tekiraata itzimanakiita asheninkani Leví, tema ipinako-wentan-tzitaka awaejatziteni Abraham.

¹¹ Paerani ikaatzi Ompera-tajorentsitaa-rewota-tsiri, icharini-paeni asheninkani Aarón irika, riitaki iiteetziri “Leví-paeni.” Ari okanta Ikantakaan-teetakiri. Roo kanteencha irika-paeni Ompera-tajorentsitaa-rewo, tee imatziro rowameetha-shiretante. Ari imatakiromi, eero rojankinata-koeteemi itsipa Ompera-tajorentsitaa-rewo kimitaariri irika Melquisedec, kaari icharinitari Aarón.

¹² Omaperotatyaa itzimae itsipa Ompera-tajorentsitaa-rewo kaari icharinitari asheninkani Aarón. Rootaki inashitan-teeyaari Ikantakaan-teetani, omatantyaari itzimae itsipa Ompera-tajorentsitaa-rewo.

¹³ Tema irika ikenkithata-kotee-takiri kimitariri Melquisedec, kaarira icharini-paeni asheninkani Leví, itsipajatzi-paenira irika, tee itzimaa-jeetzi apaani isheninka rompera-tajorentsitaa-tyaari.†

---

† **7:13** rompera-tajorentsitaa-tyaari = ikaatzi antawaeta-tsiri janta taapoki-mento-tsiki

14 Irika kimitakariri Melquisedec, riitaki Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, icharinitakari asheninkani Judá. Tema rojankinariki paerani asheninkani Moisés, tee oshinetaa-ntsita rompera-tajorentsitaa-rewote icharini-yitari Judá.

15 Ari ayotako-perotziro otzimatyee ipoki itsipa Ompera-tajorentsitaa-rewo kimityaarini Melquisedec.

16 Irika itsipa pokatsini, iinashityaa, otzimi-moteri ishintsinka, eero ikaamanitee. Riitaki awijiriri itsipa-paeni Ompera-tajorentsitaa-rewo ikenkithata-koetakiri paerani Inintakaan-teetaniki, icharini-yitari Leví.

17 Tema riitaki ikenkithata-kotee-tziri, ikan-teetzi:

Eeroka ashi owaero pompera-tajorentsitee, Ari pikimityaari ikanta paerani Melquisedec.

18 Ari okantari, tema okaatzi Ikantakaan-tawiteetakari, otzimatyee rookaeteero, tee omatziro owameetha-shiretante, eenitatsi kowityaa-chari.

19 Tema tekatsi apaani owameetha-shirete Ikantakaan-teetani. Roo kanteencha otzimaera otsipa poyaataawori, rootaki matakaa-yiteeroni okaaki-shiretee-yaari Tajorentsi, tema rootaki oyaakoyiteeri.

20 Rootaki ikashiya-kaeta-kaeri Tajorentsi, riitaki paeryeencha iwaero riyotan-teetyaari omaperotatyaa omonkaatyaa.

21 Riima itsipa ompera-tajorentsiteen-tsiri, teera ipaeryaa-wentyaari Tajorentsi rowantee-takariri irika-paeni. Tema itsipa paeryaa-wentakiri, ikantakiri:

Riitaki Tajorentsi paeryaa-wentzimiri, tee roepithoka-nitziro iñaani.

Eeroka ashi owaero pompera-tajorentsisee, Ari pikimityaari ikanta paerani Melquisedec.

²² Ari okanta, riitaki Jesús yotakaa-yiteerori ni-maeka omaperotatyaa omonkaateeyaa okaatzi ikashiyakaa-teetakiri, rootaki awijakirori otsipa etawita-nakawori paerani ikashiyakaan-teetziri.

²³ Tema oshekiwitaka paerani Ompera-tajorentsitaa-rewo. Tema ikama-piinta-yitaki irika-paeni, tee omatyaa riyaata-kaero rantayiterimi, otzimatyee itzimi itsipa poyaateeyaarini.

²⁴ Riima Jesús, kañaaniri rirori, ashi rowaero Rompera-tajorentsisee.

²⁵ Ari okanta, riitakira Jesús owawijaako-shireteerini ikaate okaaki-shiretee-yaarini Tajorentsi, ikantako-wenta-piinteeri.

²⁶ Riitakira Ompera-tajorentsitaa-rewo akowityaa-witakari. Iroka ikantari rirori: Itajorentsi-shiretzi, ikameetha-shiretzi, ikite-shiretzi, tee ijeekimo-yiteeri kaari-pero-shireri, rawija-peroteero inkite.

²⁷ Irika Jesús tee ikimityaari Jewatziriri ompera-tajorentsitaa-rewo paerani. Tema aririka itayiniri atziri-paeni ratsipeta-kaani, retatapiitawo rirori ikowa-kotziri Tajorentsi ipeyakota-wakiri ikaaripero-shiretzira. Riima Jesús ithotyaa kirowo maawoeni, imonkaatakiro ishinetaka paerani rirori ikimita-kotyaari ratsipeta-kaetani.

²⁸ Ikaatzi Ompera-tajorentsita-kaayitziri Ikantakaan-teetani, atziri irikapaeni, shipeta-shireri, ikaamani-yitzi. Riima Itomi-perori

Tajorentsi pokaentsiri awijakira paerani osheki ojarentsi, riitakira Rompera-tajorentsita-kaani Tajorentsi ipaeryaa-wentakari paerani iwaero rirori. Riitakira monkaata-kirori kameetha, ari okantetaa-tyeeyaani.

8

Riitaki Jesús kantako-wentan-taatsi owakiratan-taari antzi-mota-wakahaantsi

¹ Iroka otzinkami-perotari nokantakiri: Riitakira Jeepatzii-totaa-rewo Ompera-tajorentsi-wenteeri, riitaki jeekaatsiri rakoperoki Pinkathari-perori, itsipataari ipinkathari-wentantee inkiteki.

² Okimiwitaawo ari rantawaetemi tajorentsi-thaanteki, roo kanteencha teera rantawaetzi tajorentsi-thaanteki rowetsikakiri paerani atziri-paeni, tema inkiteki rantawaetzi ojeekira rowetsika-kaanteeri Tajorentsi.

³ Tema ikaatzi Ompera-tajorentsitem-tsiriri paerani, eenitatsi rashita-kaariri Tajorentsi, itayiniri ratsipeta-kaani. Ari ikimitakari eejatzi Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, eenitatsi oeta rashita-kaariri Tajorentsi.

⁴ Roo kanteencha, tee okantawityaa Rompera-tajorentsitemi Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, ijeekantawita-paentari kepatsiki, tee oshineta-kaantziro Ikantakaan-teetani, tema tee isheninkae-tetari rirori Leví.

⁵ Tema okaatzi rantziri irika-paeni Ompera-tajorentsita-rewo oshiyakaa-wontsi irokapaeni, tema eenitatsi iñaashiretee-takari jempe okanteeyaa kyaari-perotaatsini janta inkiteki.

Rootaki ikantee-takiriri paerani Moisés, jempe ikantyya rowetsikiro tajorentsi-thaante, ikantee-takiri:

Pikimita-kaantero powetsikiro, jempe okanta iñaashiretake-takimiro ochempiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús Ompera-tajorentsita-rewo irika, rawijeeri Rompera-tajorentsitetari atziri. Tema Tajorentsi rowakiratee itsipa ikashiya-kaanteetani, riitaki kashiya-kahaeni Jeepatzii-totaa-rewo ikantako-wenta-yitee, rootaki awija-kirori okaatzi ikashiya-kaanta-witee-takari paerani, rootaki awijeerori etakawori ikashiya-kaantee-takiri.

⁷ Tema eenitatsi kowityeen-chari etakawori ikashiya-kaantziri kaari imonkaateetzi, rootaki okowantakari otzimi otsipa owakirari, poyaatee-yaawoni.

⁸ Iroka kowityeen-chari, tema ikanteetaki:

Ikantzi Awinkatharite:

Paminiro okaate awijatsini paata,

Eenitatsi owakirari nokashiya-kahaeriri Judá-
paeni,

aritaki nomateero nashita-kahae-yaari
maawoeni Israel-paeni.

⁹ Eero okimitaawo nokashiya-kaakiri
iwaejatzeni.

Tema paerani nokimita-kaantaari nakathata-
tyeerimi,

Naakami jewatee-rinimi nomishitowan-taariri
Apitantoniki.

Tee imonkaa-tzimaetawo nokashiya-kaakiriri,

Rootaki nokan-taawori naminakowentziri.

Ari ikantaki iñaawaetaki Pinkathari.

¹⁰ Rapiitakiro iñaawaetaki, ikantzi:

Iroka owakirari nokashiya-kaakiriri paata
icharinitee-yaari Israel:

Ari niyoshireta-kaayiteeri kameetha okaate
rantayiteeri.

Okimiwityaawo nojankina-shiretaa-tyeenirimi
Nokanta-kaantani,

Naaka ikimita-kaantee Itajorentsise,

Riiyitaki nashitee-yaari Naaka.

¹¹ Tee okowa-perotyaa riyotaa-wakaa-waeteeyaa,
Apatziro ikantayiteeri isheninka: Piyoshire-
peroteeri Awinkatharite.

Tema maawoeni riyotee-teena.

Ari riyoyiteena riiperori-paeni eejatzi
ashironkaenkari-paeni, maawoeni.

¹² Osheki noneshironkateeri ikaaripero-shire-
yitaki,

Ari nopeyakoteeniri.

¹³ Tema iiteetakiro “Owakirari Ikashiya-
kaanteetani,” ari iyotakoe-tzirori iroka etawita-
kawori, kimiwitaki paejatotakimi iroka. Tema
okaatzi paejatoteen-tsiri, rooteentsi opeyeeyaa.

9

¹ Okanta iroka etakawori ikashiya-kaanteetani,
rootaki ikantakaan-takiri Tajorentsi riyotee-
tantaari jempe ikanteetyaa ipinkathee-teeri.
Ari okenkithata-kotari Tajorentsi-thaante jempe
ipinkathee-teeri.

² Iroka Tajorentsi-thaante, apinakite okaatzi
itantotee-takiro. Janta okimo-nakitzi jempe
ikyaa-piinteetzi, ari rowaetakiri ootamentotsi,
menkochaa-nikiki, eejatzi tajorentsita-tsiri
owanawontsi. Ari iiteetzirori “Tajorentsi-naki.”

³ Rooma inthomoeki, jempe ithata-shitee-takiro tontamawori, ewonki-nakitziira. Ari iiteetzirori “Tajorentsi-naki-perori”

⁴ Ari ojeekiri itaanta-piintee-tawori kajankapathari, ari ojeekiri eejatzi Tajorentsi-moko. Riitakira ooro rahaetzi rowetsikae-tziro iroka. Ari owakotari inthomoeki epichokiini ikantee-tziri “Iitaka” rowetsika-ñakita-shitee-takiro ooro. Ari rowaeta-kirori ikotzi Aarón shookaen-tsiri paerani, ari ojeekitari eejatzi mapikota jempe ojankinataka ikashiya-kaanteetani.*

⁵ Okanta jeñokiini otapaki Tajorentsi-moko, ari rowaetakiri rowetsikae-tziri roshiya-kaawo ronampiri Tajorentsi, riitaki otsimankan-takawo ishiwanki otapaki Tajorentsi-moko. Rootaki iiteetziri “Neshironka-mentotsi.” Roo kanteencha eerowa niyaata-kaero nokenkithata-kotemiro jempe okantayita apani-paeni.

⁶ Tema rowetsikae-takiro maawoeni iroka-paeni. Osheki ranta-piintakiri Omperatajorentsitaawo-rewo janta Tajorentsi-nakiki, ari rantayitzirori ipinkatha-tajorentsitantari.

⁷ Rooma inthomoeki Tajorentsi-naki-peroriki, apatziro ishinetee-tziri ikyee Jewatziriri omperatajorentsitaawo-rewo. Apawo-jatzira ikyaapiintzi ojarentsiki. Aririka ikyaaki janta, raanaki rira piratsi itsikirijan-tyaawo Neshironka-mentotsi. Ari okantayaa ineshironkatan-tyaariri Tajorentsi, eero rowajankitaa-wentantari iyaariperonka. Ari ikimitaa-yitziriri eejatzi atziri-paeni kaaripero-shire-yitatsiri okantakaawo tee riyowae-tamatsitzii rirori.

---

* **9:4** Iitakama = maná

⁸ Ari okanta, eenitatsi iyotakaa-yiteeri Ishire tajorentsi, iroka okanta: Paerani otziman-tawitari Tajorentsi-thaante, tee okanta ikyaayite atziri-paeni janta Tajorentsi-naki-peroriki.

⁹ Iroka okanta-kota: Apaani atziri amayitziriri ratsipeta-kaani rashita-kaeyaariri Tajorentsi, teera roo kantakae-yaarini ipinkatha-shire-perotan-tyaariri Tajorentsi.

¹⁰ Apatziro itziyitee-yaawo owanawontsi, imiriteetziri, romitsiryaayita-piinteeyaa. Rootaki imonkaateete ikantakaan-teetakiri koñaayita-tsiri, rootaki imonkaateete roojatzi rowakirata-kaantee-yaawori Tajorentsi ikashiya-kaanteetani.

¹¹ Ikanta ipokaki Jeepatzii-totaa-rewo, riitaki oshiyawitariri Ompera-tajorentsitaarewo. Teemaeta ikyee Tajorentsi-pero-nakiki, rowetsikani atziri-paeni. Apatziro ikyeeri rirori inkiteki, jempe anintahaeyaa paata. Rootaki oshiyakaa-paeri Tajorentsi-naki-perori, kaarira atziri wetsikironi.

¹² Tema irika Jeepatzii-totaa-rewo tee ikimitaari Ompera-tajorentsitaarewo atzirita-tsiri kyaa-piinta-witachari Tajorentsi-naki-peroriki raanaki rira piratsi. Tema riitaki shinetashiteencha rowamaeteri rapata-paentero rira, ikini iñahaeteero maawoeni ashi rowaero rawijakoshire-yitee.†

¹³ Oshiyakaa-wentziro aririka okameethatzi-moteeri Tajorentsi rira piratsi, eejatzi ijamapote, kimiwitaka rootakimi kitewathata-kaerini atziri antakirori ipinkae-tziri.

---

† 9:12 piratsi = cabra, vaca

14 Rooma rira Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki thotyaa-kirori pikite-shiretan-tayitaari. Tema ikimitaha rirori tekatsi oetyaa ikinakaa-shityaari, riijatzi shinetashiteen-chari rowaeteri, okantakaakari Ishire tajorentsi. Riitaki oshetapithatee-mirori pikenkishiryaari kaari-perori, tema pantayitakiro kaamanita-kaanta-tsiri. Tema otzimatyee pantayiteero okaatzi ikowakaemiri Tajorentsi, Kañaaniri.

15 Riitakira Jeepatzii-totaa-rewo rotyaantakiri Tajorentsi ikantako-wenteeri atziri-paeni, ari okanta rowakirata-kaantaawori ikashiya-kaanteetani. Iroka okanta-kota owakirari ikashiya-kaanteetani, otzimatyee ikami apaani, ari okantyya rawijakotan-teeyaari piyathata-kawori etawori ikashiya-kaanteetani. Aritaki iñahaeteero ikashiya-kaakaero paerani kañaanite. Iroka ikashiya-kaanteetani, ariwaetaki apaani jankina-rentsi jempe okenkithata-koyita okaatzi rashiteetari, okenkithata-koyitziri eejatzi ashiyitee-yaawoni aririka ikama-yitaki ashitaaniri.

16 Roo kaari riyoperotee-tanta itzimi aayiteroni okaatzi rashita-kaetan-takari, apatziro riyoteetzi aririka ikamaki ashitaaniri.

17 Eenirorika rañii ashitaanari, eero ipiteetari ikashiya-kaetzi-riri rashitee-yaawo. Apatziro ipaeteeri aririka ikamaki.

18 Ari okantari, retantee-tanakawori etawori ikashiya-kaanteetani, eenitatsi iita kamaentsiri, rira retantee-tanakari.

19 Paerani ithonkakiro Moisés iñaanatakiniri atziri-paeni Ikantakaantani, raaki rira piratsi, itentaakiro nijaa, raaki inchashi-mpoki,

rankowiitaki kityonka-mawota-tsiri, itsikirijan-takawo jankinateen-chari, ari ikimita-kiriri eejatzi atziri-paeni.‡

²⁰ Ikantakiri:

Iroka iraantsi rootaki ooñaawonta-peroteroni ikashiya-kaakaeri Tajorentsi, rootaki ikantakaan-takiri.

²¹ Itsikirijan-takawo eejatzi iraantsi janta Tajorentsi-thaanteki, ari ikimitaa-kirori okaatzi jeekatsiri inthomoeki.

²² Ari okanta, tema okimiwitaka aririkami itsikirijan-teetyaawo rira piratsi, imonkaata-neero Ikantakaan-teetziri, okimiwitaka roomi oetewathan-tatsini. Tema eerorika otzimi iraantsi, eero ipeyakotan-teero Tajorentsi kaari-perori.

Riitaki Jeepatzii-totaa-rewo matakirori rowawijaako-shiretantzi

²³ Rootaki ratsipe-wentantari piratsi itahae-tziniri Tajorentsi kimiwitaka ikitewa-thata-kaanta-tyeemi. Rootaki kimitakawori okaatzi awijeen-tsiri inkiteki, rotyaantakiri Tajorentsi ratsipe-wentan-tyaa Jeepatzii-totaa-rewo, ikite-shireta-kaanta-yiteeri. Rootaki awijakirori ratsipe-wentan-tawitaka ipireetari.

²⁴ Tema tee ikyee Jeepatzii-totaa-rewo Tajorentsi-naki-peroriki rowetsika-matsitani atziri-paeni. Tema rootaki oshiyakaa-wentacha inkiteki janta ikineera Jeepatzii-totaa-rewo, ikantako-wenta-yitee ijeekira Tajorentsi.

²⁵ Tema tee rapiipiinta-paentziro Jeepatzii-totaa-rewo ikama-wentantzi. Ari inashiyitaari

‡ 9:19 inchashi-mpoki = isopo

rantziri Ompera-tajorentsitaa-rewo kyaawita-piinta-chari apawo-jatzi ojarentsiki Tajorentsina-ki-peroriki. Teera riitaki ashityaawoni rira ijakoteetziri.

²⁶ Arimi roshiyaarimi Jeepatzii-totaa-rewo ikaatzi Ompera-tajorentsitaa-rewo, osheki rapiipiinteromi ikamawentante. Arimi retanakyaawo ikemaatsi-wentan-tyaami owakira owetsikan-takari kepatsi. Tema apawo-jatzi ikamawentanta-paentzi ratsipe-wentantyya. ashi rowaero rotsinampahaero kaari-perori.

²⁷ Roowaetaki ikantee-tziri: Maawoeni atziri apawo-jatzi okanta ikami, opoñaashityaa ramina-koteeri Tajorentsi.

²⁸ Rootaki rantakiri Jeepatzii-totaa-rewo, apawo-jatzi ikamaki ikemaatsi-wenta-kari osheki kaari-pero-shireri. Roo kanteencha eejatzi ikoñaatapae paata rirori, eero ikemaatsita-kaeta-waari, tema rowawijaa-koteeri ikaatzi oyaakoyiteeriri.

10

¹ Rootaki Ikantakaan-teetani oshiyakawori aamparentsi. Tema okanta apaani aamparentsi tee otzimi owatha, apatziro riyoteetzi eenitatsira iita ashitawo raampari. Ari okantari eejatzi Ikantakaan-teetani, iyotaakae eenitatsi paata kameethataa-tsini. Tema ikantakaan-tani iroka Tajorentsi ita-piintee-teniri ratsipeta-kaetani maawoeni ojarentsiki, roo kanteencha teera owameetha-pero-shiretziri atziri-paeni antayitakirori.

² Arimi omaperotyaa owameetha-shire-perotante, ikaatzi mayitakiro arimi rooka-kiromi ikaaripero-waetzi, tema aritaki oeteshireta-kirimi, eero iyaatakaeromi okantzimo-shireta-waetari rantayitakiro kaari-perori.

³ Teera ari okantyyaa, rootaki ranta-piinta-witakari awijayitzira ojarentsi-paeni, ita-piinta-yitziniri Tajorentsi ratsipeta-kaani, ikenkishiryaa-kotawo iyaari-pero-shirenka.

⁴ Tema rowamaawita-piintari ipira-paeni rap-atakaeri rira, tee othotyero opeyako-perotero iyaari-peronka atziri.*

⁵ Rooma ipokantakari-ranki Jeepatzii-totaa-rewo jaka kepatsiki, ikantakiri Tajorentsi:
Tee pikowae-ro eeroka ramae-teemi ratsipeta-kahaetani eejatzi rashita-kaetzimiri.
Rootaki pikowa-peroteeri nokemijanteemi,
pikanta-kakaawo otzimi-moteena
nowatha.

⁶ Teera apatziro inimotemi itahae-tzimiri ipiree-tari,
rashita-kahae-tzimiri okantakaan-tziro iyaari-pero-shirenka irika-paeni.

⁷ Nokante Naaka:
Tajorentsi, nopokaki naaka nanteero okaatzi
pikowakaa-kinari eeroka,
Tema rojankinata-koetakina paerani.

⁸ Pikenkishireero ikanteetaki jaka:
Tee pikowayi-teeri ramaeteemi ratsipeta-kahaetani eejatzi rashita-kahae-tzimiri.

---

* **10:4** ipira-paeni = toros, cabríos

Tee inimotzimi itahaetzimiri ipireetani, rashita-
kahaе-tzimiri okantakaan-tziro iyaari-
pero-shirenka.

Roo kanteencha, ¿kaarima ikantakaan-teetziri
iroka?

⁹ Anjatyaa pikenkishireero otsipa ikantee-takiri:

Nopokaki naaka nanteero okaatzi pikowakaa-
kinari eeroka,

Iroka apiiteen-chari ikantee-takiri, opoyaatawo
etanakawori paerani.

¹⁰ Tema ikowaki Tajorentsi roete-shire-yitee
aakapaeni. Aritaki imatakiro rotyaantan-
takariri Jeepatzii-totaa-rewo Jesús ishinetakiro
iwatha ratsipeta-kowentan-teeyaa, ikamawenta-
paenteri maawoeni atziri-paeni.

¹¹ Paerani, maawoeni Ompera-tajorentsita-
rewo raminiri Tajorentsi rashita-kaariri,
rapiipiintziro kitejeriki itayiniri ratsipeta-kaani.
Teemaeta imatziro rokakaanta-perotero kaari-
perori.

¹² Rooma Jeepatzii-totaa-rewo, apawo-jatzi
ishinetaka ratsipetyaawo iyaari-peronka atziri-
paeni, roojatzi ijeekae rakoperoki Tajorentsi
itsipataari ipinkathari-wentantzi,

¹³ ari ijeeki royaawenta roojatzi rotsinampaan-
teeyaariri iijaneentani ikimita-kaantari
imakoryaa-kitzi-mento.†

¹⁴ Rootakira rantanta-kawori apawo-jatzi
ikamawentan-takiro iyaari-peronka atziri-paeni,
ashi rowaero roete-shire-pero-yiteeri.

---

† **10:13** makoryaa-kitzitaantsi

15 Ari okantakari Ishire tajorentsi iyotakaakae omaperotatyaa. Tema riitaki etakawo rojankinata-kaantaki:

16 Tema iñaawaetaki Pinkathari, ikantzi: Iroka owakirari ikashiya-kaanteetani iñahaeteeri paata:

Ari niyoshireta-kaayiteeri kameethari okaate ranteeteri

Okimiwityaawo nojankina-shireta-tyeenirimi nokanta-kaantani.

Nokenkishireta-kaakiri.

17 Eekiro ikantatzii:

Ari nopeyakoteeniri ipiyathatakaha, rantayitakiro kaari-perori.

18 Tema ipeyakotan-teero Tajorentsi ikaaripero-shireteetzi, tee okowa-peroteeyaa rashita-kaetyaari Tajorentsi ikaariperoetakira.

19 Rootaki noyemijantzin-karite-paeni, tema rapatakiro rira Jesús Jeepatzii-totaa-rewo rowamaan-teeta-kariri, awentaa-shireteeyaari Tajorentsi, okimiwityaawo akyaatyeeemi Tajorentsi-naki-peroriki.

20 Tema ratziritakira Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki omatantaari akyaayitee inkiteki, oshiyakaa-wenta-chari akyaatyeeemi ithateetakirowa tonta-mawota-tsiri Tajorentsi-naki-peroriki. Aaka omapoka-yitaawori iroka kaari imateetzi paerani, rootaki kañaanikaan-taatsiri.

21 Pimitaari nimaeka Jeepatzii-totaa-rewo riimi Jewatziriri ompera-tajorentsitaawo akaatzi rashiyiteera Tajorentsi.

22 Ari okanta. Kyaari-perowa akanteeyaa atsipa-shireteeyaari Tajorentsi, kyaaryoo akantyaawo awentee-yaari. Ikiteshiretakaawo-yitee,

eero akenkishiryaa-koyitaawo kaari-perori. Tema akimitakaantyya romitsiryaaantantaty-eeromi nijaa kiteshaari.

²³ Kijokiro owanakiro awentaa-shiretaa-ri, ikemaetakae akantaki: “Noyaako-tani irika Jeepatzii-totaa-rewo.” Tema irika kashiya-kaakaerori, kijokiro rowakae rirori.

²⁴ Otzimatyee akenkishiryaa-koteero jempe okantyya akowa-shireta-kaantyaariri itsipa retakotantyya, rantayiteero kameethari.

²⁵ Eero apakayiro apiyota-piintyya, tema eeniyitatsi ookaa-yitakirori. Tema otzimatyee akowaka-shireta-kaeyaari akaateeyini. Eekiro aatatyee antaneero ayoteera aritaki ipiye Jeepatzii-totaa-rewo.‡

Ikamantee-tziriri antzirori ikowakashitaniki kaari-perori

²⁶ Tema ayoteero kyaariperota-tsiri, aririka othataa-shitanakyaawo oka-nakiro, eekiro aatakaatyeeero antayitero kaari-perori, tekatsi itsipa atsipeta-kowenteeni akaaripero-yitakira.

²⁷ Tema ikamantee-tatyee athaawa-shirete rowajankiteete, tema ithonkae-ri Tajorentsi itaayiteeri ikaatzi kijaneenta-kiriri.

²⁸ Paerani, itzimi-rika piyathata-kyaawoni Ikantakaantani Moisés, tee ineshironkae-tziriri, rowamaae-tziriri ikaatzi-rika mawa kanta-koterini. Ari rowamae-takiri eejatzi ikaate-rika apite kanta-koterini.

²⁹ ¿Tema omaperotatyya rowajankiteeteri maninta-kirori rantzi-mota-kaeri Itomi

‡ 10:25 ipiye = Ikitejerite Pinkathari

Tajorentsi? Tema okimiwitakawo raatzika-shiwaeteetawo kaari kameethatatsini, imaninta-shiwaetakawo rapatakiro rira ikamawentantaki. Ari itheenka-shireta-kirori rantzi-motantziri Tajorentsi ikashiya-kaawitari roetesshireteri. Ikaweya-waetakiro Ishire tajorentsi neshironkatantaniro.

³⁰ Rooma aakapaeni ayotziri kanteen-tsiri:

Naakataki owajankitaan-tatsini,

Naaka piyakowentan-tachari.

Rootaki ikantakiri Tajorentsi. Ikanteetzi eejatzi:

Rowajankitaa-yitziri Tajorentsi ikaatzi rashitaari
rirori.

³¹ jkimitaka osheki ithaawa-shiretantee-takimi riyoteetee riita-takira owajankitaan-taatsini Kañaaniri Tajorentsi!

³² Pikenkithashiryaa-kotyaa. Tema eerokayitaki paerani kemijanta-neentsiri, kimiwitaka pikoñeetyaa-kota-tyeemi. Piñaawitakawo ikemaatsita-kaetakimi, roo kanteencha tekatsi eewokimini.

³³ Piñaayitakiro eejatzi ikijeetzimi, rowatsinahae-tzimi jempe ipiyoteeta. Poemoshirenka-yitakiri awijimo-yitziri okaatzi piñaakiri eeroka.

³⁴ Poemoshirenka-yitakiri ikaatzi romonkyaa-hae-takiri, piñaayitakiro eejatzi raapithee-takimiro tzimimo-yitzimiri. Roo kanteencha eekiro piyaatatyee pikowa-shiretanaki, tema piyoteeyini okaate piñeeri paata, osheki okameetha-perotzi, ashi owaero.

³⁵ Rootaki ero pookantawo okaatzi pawentaa-naari, tema osheki ipineeteemi paata.

36 Pamawetero pantayita-neero ikowakaa-yitzimiri Tajorentsi, ari okantyyaa piñaantee-yaawori ikashiya-kaakimiri.

37 Ikantzi Tajorentsi:

Eero ishenkaa ipiyantee-yaari okaakitzi-mateent-siri,

Eero rojamanitzi.

38 Tampatzika-shireri irika awentaa-shiretaari, aritaki iñeero rañaantee-yaawo.

Rooma aririka ipiya-shiretee, eero rinimotakaanawo.

39 Rooma aakapaeni, tee akimitari ikaatzi piyashireta-chari, riitaki ithonkaeri. Tema awentee-yaari aakapaeni, aritaki añaakiro añaashire-yitee.

11

Awentaa-shiryaantsi

1 Iroka okanta-kota awentaa-shiryaantsi. Okimitatyaa aririka ikanta-shireteete: “Aritaki omatakyaa noyaako-tani.” Riyoshiryaaki aritaki omatakyaa ikoyiri, okantawitakyaa tekira iñeero.

2 Rootaki rawentaa-shirenka awaejatzeni inimota-kahaeriri Tajorentsi.

3 Rootaki awentaa-shirenka kantakaawori amatantawori akemathateero jempe okantaka rowetsikan-takawori Tajorentsi kepatsi. Tema apatziro iñaawaetaki, matanaka wetsikanaka. Ari opoñaanakari owetsikanaka iñahaeteeri nimaeka kaari koñaata-tsini paerani.

4 Rootaki rawentaa-shirenka Abel kantakaari rashita-kaakari Tajorentsi ratsipeta-kaani, awijanakiro rashi Caín rashita-kaawita-kariri

Tajorentsi. Rootaki ooki-motakari rashita-kaariri Abel. Ari ikantanaki Tajorentsi: “Kameetha-shireri irika Abel.” Okantawitaka ikamaki Abel, eeniro akema-kota-piintziri okimiwitaka roojatzi rañeemi rirori, rootaki kantakaawori ikemijantaki.

⁵ Roo rawentaa-shirenka Enoc kantakaari raantee-taariri, tee iñeetziri ikami. Tema inkiteki rahaeri Tajorentsi. Paerani eeniro ijeeki kepatsiki, ikantakiri Tajorentsi: “Eerokaha inimotakaa-perota-kinari.”

⁶ Tema kaari tzimatsini rawentaa-shirenka, teera inimotziri Tajorentsi. Aririka ikowaete riyoperoe-teeri Tajorentsi, otzimatyee ikemijantee, ikante: “Omaperotatyaa itzimi Tajorentsi.” Ikante eejatzi: “Ari imatakaa-yiteeri Tajorentsi kowaperota-tsini riyoteeri.”

⁷ Rootaki rawentaa-shirenka Noé kantakaari rowetsikan-takawori antawo amaako-mentotsi rowawijaa-kotan-taariri isheninka-paeni rirori. Kyaaryoo ipinkatha-tajorentsita-nite rirori. Tema Tajorentsi kamantakiri okaate awijatsini kaari iñahaetzi paerani. Rootaki kowaperota-chari rowajankitahae-teeri jaawiki-jatzi-paeni. Tema rawentaa-nakari Noé irika Tajorentsi, rootaki ikantan-takariri Tajorentsi: “Tampatzika-shireri irika Noé.”

⁸ Rootaki rawentaa-shirenka Abraham kantakaawori ikemijantan-takariri Tajorentsi ikantakiri paerani ishitoyi inampiki riyaatero otsipa nampitsi ikashiya-kaakiriri. Rootaki imatakiri Abraham, jataki, okantawitaka tee riyoteetzi jempe roshiretawo.

⁹ Rootaki rawentaa-shirenka Abraham kan-

takaawori imatanta-kawori inampitawo kepat-siki tee itzimapae isheninka janta. Ari ijeekakiri ipanko-shetatari mashitsimashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tema riijatzi ikashiya-kaeta-kiriri.

¹⁰ Rootaki imatanta-kawori Abraham inampitawo, tema riyotzi ari ikaañaanite inkiteki. Kimiwitaka riitaki okantashiryaa-kawori nampitsi ikenkishiryaaakari Tajorentsi, rootaki rowetsikakae-ri.

¹¹ Ari okimitzitikari roori Sara, tzimae eentsite okantakaawo awentaa-shirenka. Tema antawopero-witaka, kaawita-paaka otzimi eentsite. Roo kanteencha, omateero tzimae eentsite, tema awentaa-shireta-nakari Tajorentsi aritaki imatakiniro ikashiya-kaakirori.

¹² Ari ikantakari oemi Sara, ikowawitaka rantariperonkaki, rowaka-haeromi iina, ari okanta ishekitan-taari icharini-yitari, ikimitari ishekitzi ompokiro, ikimitawo impaneki oshekitzi nijaa-cheraaki. Omaperotatya isheki-perotee, tekatsi materoni riyoteeri ikaatzira ishekitzi.

¹³ Maawoeni irika-paeni akenkithata-kotziri, ikamako-yitakiro rawentaa-shirenka, tee iñaahaero okaatzi ikashiya-kaeta-kiriri. Apatziro rokantashiryaanakawo. Inteena ojeekaki inkite ikowa-shiryaakiri inampitee-yaawo. Rootaki ikantee-tantari: “Ajeeka-shiwaewita kepat-siki, kaarira anampi, akimitakari kaari tzimatsini isheninka-paeni.”

¹⁴ Tema ikenkitha-waeta-kotakiro awijeent-tsiri, ari ayoperotziri omaperotatya aminamineetzi otsipa nampitsi jempe inampi-perotee-yaawo kameetha.

15 Roomi ikenkithata-kote ipiyayiteemi inampiiteki jempe ipoñaayitakawo paerani, aritaki imatakiro ipiyayiteemi.

16 Tema eenitatsi itsipa ikowa-perotakiri, awija-perotzirori iroka, tema janta inkiteki ikoyiro. Rootaki rowetsika-kiniriri Tajorentsi rashi-paeni irika-paeni, tema tee ikaani-wentziri ikantapiintakiri “Notajorentsite.”

17 Rootaki rawentaa-shirenka Abraham kantakaawori rashita-kaantyaariri Tajorentsi rapintzite itomi, irika Isaac. Tema iñaantyaawo Tajorentsi rawentaa-shirenka Abraham. Roowiteen-chami rapintzi-ryeerimi itomi,

18 okantawitaka ikantakiri Tajorentsi:

Irika Isaac riitaki piñaantee-yaari itzimae osheki picharinityaari.

19 Tema rawentaa-shiretakari Abraham irika Tajorentsi, riyotzi aritaki rowañahaeri kamatsiri. Rootaki roepiyan-taariri Tajorentsi itomi Isaac, tema riitaki oshiyakaa-wentakiro rañahaetee.

20 Rootaki rawentaa-shirenka Isaac kantakaawori ikaminaan-takariri itajonka-wentante Jacob ee-jatzi Esau, rootaki oshiyakaa-wentacha okaate awijayita-tsini paata.

21 Rootaki rawentaa-shirenka Jacob kantakaawori ikaminaan-takariri itajonka-wenteeteri apiteranki itomi José, tema iweshiryaa-wentaari rirori Tajorentsi ikotzi-pookitan-takari ikami-matakira.

22 Rootaki rawentaa-shirenka José kantakaari ikantan-tanakari ikami-mataki, ikantzi: “Aririka ishitowa-yitee Apitantoniki asheninka-paeni Israel-paeni, raminee jempe inampitee-yaawo.”

Ikantaki eejatzi: “Otzimatyee rahaeta-neero paata notonki-pooki.”

²³ Rootaki rawentaa-shirenka ashitariri Moisés kantakaari romanan-takariri reenchara-nite owakira itzimapaaki, roojatzi ikaatakotan-takari mawa kashiri. Tema kameethaa-nikiri irika eenchara-niki. Tee ithaawantari ipiyathatyaawo okaatzi ikantakaan-takiri pinkathari.

²⁴ Rootaki rawentaa-shirenka Moisés kantakaari kaari ikowanta icharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka rootaki rishinto pinkathari oemotan-takiri.

²⁵ Tema rootaki ikowaki itsipatyaari atziri-paeni rashitari Tajorentsi, ari itsipatakari isheninka-paeni rowajankitaa-waetee-tziri, tee ikowaajee-rotzi inintaa-waetyaawo eepichokiini ikowa-shiyitari rirori.

²⁶ Tema riyotaki Moisés rootaki kowaperotacha ikemaatsi-waetyaa rirori ikimitee-yaaha paata Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki awijirori oshekitzi-motziri rashaahawo Apitantoni-jatzi. Tema rootaki rokantashiryaakari ari ipineeteeriri paata.

²⁷ Rootaki rawentaa-shirenka Moisés kantakaari ishiyan-takari Apitantoniki. Teera rootaki ishiyan-takari ithaawan-tatyaari pinkathari rowajankiteeri, tema ikyaaryoo-wenta-tziiro okaate rantakaeriri Tajorentsi, okimiwitakawo iñaawoota-tyeerimi Tajorentsi kaari koñaanita-tsini.

²⁸ Rootaki rawentaa-shirenka Moisés kantakaawori imonkaatziro ikantakaan-teetakiro Anonkoryaantsi, itsikirijan-takawo iraantsi eero rowamaantari ronampiri Tajorentsi ithonkiri rantarite

itomi-paeni Israel-paeni.

²⁹ Rootaki awentaa-shiren-kantsi kantakaawori imontyahae-tanta-kawori Inkaari Kityonkaari, ranashitee-yanakani opiryaa-pathatanakira. Rooma imawita-paakawo Apitantoni-jatzi, piinkae-yakini riroripaeni.

³⁰ Rootaki awentaa-shiren-kantsi kantakaawori imatanta-kawori rinki-rinkitakiro Kashiryaaari okaatzi 7 kitejeri, roojatzi iñaantee-takawori opooka-thapitaki nampitsi.

³¹ Rootaki awentaa-shirenka Rahab kantakaawori oneshironkatan-takariri owayiri-paeni aminaantachari, ari okanta kaari otsipatantari piyathari-paeni ithonkae-takiri. Okantawitaka iroka Rahab mayempiro naawita.

³² ¿Nokenkithata-koterima itsipa-paeni? Eero nothotyaakotziri. Irika ikaateeyini: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, eejatzi Kamantan-taniri-paeni.

³³ Rootaki rawentaa-shirenka irika-paeni kantakaa-yitaari okanta: Itzimantari otsinampaa-yiteeriri pinkathari-paeni, itsipa tampatzikatan-tatsiri, itsipa ñaayiteerori ikashiya-kaeta-kiriri, itsipa rookawitee-takari imooki maanitzi, tee ratsikiri,

³⁴ itsipa rookawiteetaka paamariki tee itahaa, itsipa romaaminthateetaki rowathee-terimi, itsipa ishintsita-kaetee, itsipa ñaaperotachari rowayirita, itsipa romishiya-yitaki owayiri-paeni poñaachari otsipa nampitsi.

³⁵ Eenitatsi tsinani ñaayiteeriri osheninka-paeni rañaayitee ikamawitaha. Roo kanteencha eenitatsi itsipa kamimayiteen-tsiri rompoja-

waetee-takiri, tee rokana-nakiro rawentaa-shirenka ipakaan-teetyaaririmi. Tema oyaakotakiro rañaa-pero-yitee paata, eero okimitawo añaa-witaha nimaeka.

³⁶ Eenitatsi itheenka-waetee-tziri opoñaashityaa ipajawaetee-takiri, itsipa roojotee-takiri roojatzi romonkyaantetakari.

³⁷ Eenitatsi ompojeetakiri, itsipa itankae-takiri, itsipa rojatee-takiri. Eenitatsi itsipa anashinashi-waeta-chari apatziro ikithaamatsitakari mashitsi-mashi, itsipa kowityaa-pero-waetatsiri, itsipa osheki aminaminee-takiri, itsipa ikemaatsita-kaetakari.*

³⁸ Itsipa ikinawae-yitaki ochempi-mashiki, ochempiki, itsipa inampiyitakawo omooki. Tema riiyitaki kameethaperotatsiri irika-paeni rawijanakiri itsipa-paeni jaawiki-jatzi-paeni, eero omataa-jeeta amonkatziyan-tyaari irika-paeni.

³⁹ Rootaki rawentaa-shirenka irika-paeni kantakaawori okanta Tajorentsi iweshiryaa-wentantaariri, okantawita tekira iñaayiteero ikashiya-kaayita-kiriri.

⁴⁰ Tema rokantashiryaakawo Tajorentsi awijirori: Ikowa-kahaero aakapaeni atsipayiteeyaari irika-paeni, ikameetha-shireta-kaayitee maawoeni.

12

Apatziro owashitaneeri Jesús

---

* **11:37** mashitsi-mashi = imashi owisha eejatzi cabra.

¹ Rootakira añashintsi-yitan-tyaari aaka-paeni, okimiwityaawo oyiishitan-tatyeemi, oshiyakaantero eejatzi raminako-yiteemi jempe ipiyoteeyani matakirori rawentaa-shiretaka oshiyakoyiteeyaari aakapaeni. Tema amatantyaawori ashiyaperote, ookaneero ithaari amatsinka-kaeri ashiya. Rootaki oshiyakaa-wenta-chari ookiro ithaari aririka ookaneero akaaripero-shireta-waetzi. Ari añiirori oetziñaarikotyaaawo ashiya-yintee.

² Ikimita shiyachari roetziñaarikotawo raminiro jempe rareetyaa, ari akimitanee-yaari aakapaeni, oetziñaarikotaneeyaari Jesús awentaa-shireta-kaakaeri. Tema riitaki thotyaa-kaeroni awentaa-shiretani. Riitaki oshiya-koteeyaari, tema rokantashiryaaakawo paerani rirori inintahaeyaa. Rootaki ramawetantakawori ikentako-witee-takarira, tee okantzimotyaaari ipashiwentakaawaetyaa ikamawita-paenta. Tema jeekae nimaeka rakoperoki Tajorentsi ipinkathari-wentantee.

³ Aririka akenkishireta-koteri Jesús jempe ikanta ramawetan-takawori rirori ikija-neenta-waetakiri kaari-pero-shireri, rootaki thaamenta-shireta-kaeni aakapaeni amawetan-tyaawori, eero okantzi-moneenta-shiwaetee.

⁴ Piñaa-shintsita-piintakawo eeroka-paeni kaari-perori pookaeromi, roo kanteencha tekira piñeero rowamahaetemi.

⁵ Aamaashityaa pipeyakotakiro ishintsi-tan-tzimirowo Tajorentsi jankina-rentsi, ikimita-kaantzimi eerokami itomi-paeni, ikantzimi:

¡Notyomi! Ero pimanintzirowo aririka rowajanki-

teemi Piwinkatharite.

Eero okantzimo-neenta-waetzimi aririka ishintsitemi.

6 Tema riitaki retakotani Pinkathari iññaanta-piintakari,

Maawoeni ikimita-kaantaari itomi, rowajankiteeri.

7 Okaate awijimo-yitemiri nimaeka pikimita-kaantero Awinkatharite ññaanta-shiretzimiri. Tema ikimita-kaanteemi Tajorentsi eeroka itomi. ¿Tema rowajankitaa-piintziri itomi ashitaa-nita-chari?

8 Otzimatyee rowajankitee maawoeni Tajorentsi. Terika piñero eeroka, kimitaka tekira itomintaperotzimi Tajorentsi, tema notyomi mayempiri eeroka.

9 Okimitaha itzimi koññaatziro ashiteeri, rowajankitee, apinkathatziri rirori. ¿Eeroma apinkathaperoteeri Ashiteeri kaari koññaatzi omatantyaari aññaashire-yitee?

10 Tema ikaatzi ashiteeri koññaatziro eepichokiini rowajankitaa-yitee jempe okantzi-motari rirori. Riima Tajorentsi rowajankitaa-yitee rirori ari okantya ikameetha-shireta-kaanteeri, ikite-shiretakee eejatzi ikimitaha rirori.

11 Tema tee inimo-shire-yitee rowajankitaa-minthee-teerika, tema osheki okantzimo-neenta-shireta-waetee. Roo kanteencha paata, ikaatzi kaari maninteroni rowajankitahae-tziri, aririka ikameetha-shire-yitee, aritaki iññaahero ijeekae kameetha.

Apatakirori ineshironka Tajorentsi

12 Rootakira piñña-shintsitan-tyaari pimityaari ññaanta-piinta-kawori ishiya, iññaashintsita okantawitaka ishipeta-shempa-witaka, ari

ikimiteerori eejatzi ishipeta-yereto-witaka, iñaashintsita.

¹³ Pikimi-yitee-yaari eeroka-paeni shiya-piintachari okameethawokitzi kaari ñeeroni ikithokiri ishipeta-kitzitaki. Tema otzimatyee eero ikariperowaetzi iitziki.

¹⁴ Tema kameetha pakameethata-wakaa-neeyaa, piña-shintsityaa pikite-shirete. Tema eerorika pimayiteero, eerowa piña haeri Awinkatharite.

¹⁵ Paamawentyaari ikaate apaatakirori ineshironka-witaari Tajorentsi. Paamawentyaari oetzipina-shiretan-taniri, roetzipineeri-kari ikaatzi kemijanta-yitatsiri, ikimita-kota-kyaawo kepishita-tsiri inchashi piyanta-tsiri.

¹⁶ Paamawentyaari ñaathawaeta-shitantachari. Paamawentyaari theenka-tajorentsitantaniri ikimityaarini paerani Esaú. Tema antawo ayimatakiri itashe, ikowa-perotaki royaa, ari riyomparitakawo rowanawo rirentzi, ipakiri ikashiya-kaawitee-takariri rirori retawitakawowa itzimi.

¹⁷ Tema piyotzi eeroka-paeni rantakiro Esaú okaatzi awijeentsiri, osheki ikowawitaa iñeeromi itajonka-wenteeteri, antawo riraa-kotakawo. Roo kanteencha tee iñiimaetee-yaawo jempe ikinakaayiro rowetsikan-teeyaawori ikinakaashitakari.

¹⁸ Tema tee pikimitari eeroka-paeni aakirori paerani Ikantakaan-teetani. Riyaatee-yakini rirori ochempiki ojeekira koñaata-tsiri. Tema osheki otaantzi, tsirenikaakitaki, ooreenkakitaki, antawo otampyaataki.

¹⁹ Ikemakiro itziwooteetzi. Ikemaki eejatzi

antawo iñaawaeteetzi, ari ithaawae-yanakini, osheki ramanee-yawitakani eero ikemantari ñaawaeteen-tsiri.

²⁰ Tema osheki ithaawan-takawo okaatzi ikantakaan-teetakiri, ikanteetzi:

Eero pikinawaetzi jaka ochempiki. Eero oma-neeta pikinakaa-yiteri eepichokiini pipi-rayitari janta. Aririka ikineetaki eepichokini janta, otzimatyeera rowamahae-tantakyaari mapi, otzimatyeera ikenteeteri.

²¹ Omaperotatyaari okowaenkatzi ikantzi Moisés:

Antawo nothaawan-takawo, ompetawaetakina.

²² Teera pikimitari eeroka-paeni ikaatzi ñaakirori, tema eeroka-paeni kimitakariri ikaatzi jateentsi ochempiki Kijakowentoniki, jeekatsiri Aapatziyaweniki. Rootaki oshiyakaa-wenta-chari piyaayitee inkiteki janta ijeekinta Tajorentsi Kañaaniri. Tema aritaki pitsipatee-yaari eeroka-paeni ipiyotapaa ronampiripaeni Tajorentsi.

²³ Pikaateeri ikaatzi piyoteen-chari janta itsipataari retakari Itomi Tajorentsi, tema riiyitaki jankinata-koteen-chari ijeekayitee inkiteki. Pitsipatee-yaari Tajorentsi aminakoyiteerini rantayitakiri maawoeni atziri-paeni. Pitsipatee-yaari ishire-paeni kemijantzinkari-paeni ithotyaa-kaetakiri ikameetha-shireta-kaetziri.

²⁴ Pitsipatee-yaari eeroka-paeni Jesús, kantakowenteeri otzimaera owakirari kashiyakaantsi, apawentakaeri rira ikama-wenta-yitakae. Tema iroka rira Jesús kimiwitaka oñaawaeta-tyeemi, aw-

ijanakiro oñaawaetaki paerani rira Abel.*

²⁵ Paamakowentyaa papaatziri-kari Tajorentsi aririka iñaana-shiretemi. Tema paerani ikaatzi kemawita-kariri Tajorentsi iñaawaetzi jaka kepatsiki, rowajankitaakiri imanintakiro okaatzi ikantziriri. Aaka imaperoteete rowajankitahaetee, aririka apiya-shiretakai akemayi-witakari iñaana-shiretakaek inkite-jatzi.

²⁶ Paerani aririka iñaawaete Tajorentsi, rontziñaakaawo kepatsi. Rooma nimaeka, eenitatsi okaatzi ikashiya-kaakaeri, ikantzi: Ari napiiteero nontziñaakaero, teera apatziro kepatsi, tema omatziteeyaa inkite eejatzi.

²⁷ Eenitatsi oeta oshiyakaa-wenta-chari ikantziri: “Ari napiiteero.” Rootaki oshiyakaa-wentacha aririka rotekaero okaatzi rowetsika-yitakiri, ithonkaero rowetsikani kaari kijotatsini, apatziro ojeekayitee kijotatsiri.

²⁸ Rooma aakapaeni, ipinkathari-wenta-yitee jempe okijotapae. Rootaki apasoonkitantyaariri Tajorentsi, apinkathateeri, antawaeteeniri.

²⁹ Tema irika Tajorentsi riitaki kimitakawori paamari thonkan-tatsiri otaantzi.

13

Rantaneeri kemijanta-tsiri

¹ Oztimatyee petakota-piinta-wakaeyaa.

---

* **12:24** Paerani rowamaan-takariri Caín rirentzi, Abel, ikantaki Tajorentsi: “Kimiwitaka okaematyeemi rira Abel ikowa-kowataatzi ikijawentee-tyaari Abel.” Ari opoñaari ikanteetzi kimiwaetaka oñaawaeta-tyeemi iraantsi. Rooma oñaawaetzi rira rirori Jeepatzii-totaa-rewo, teera ikoyi ikijawentee-tyaari, tema okoyi opeyakotan-teero kaari-perori.

² Eero pipakaero poemaante pipankoki. Tema eenitatsi matakirori, tekatsi kamanterini riitakira ronampiripaeni Tajorentsi roemaakiri ipankoki.

³ Eero pipeyakotziro pineshironkateri pikaatzi pikemijanta-yitee romonkyahaetzi. Pikimita-kaantero aririkami pikaateri romonkyahaetemi. Ari pikimiteri ikaatzi rowatsi-naawaeteetzi, paminako-wentee-ri, pikenkishiretyaa jempe pikantyyaa eerokami romonkyahaetemi.

⁴ Pikinatee-yaari piimi, eero pomanakaa-waeta-shitanta. Tema rowajankiteeri Tajorentsi mayempita-tsiri.

⁵ Eero pikowawaetzi poshekiiro pashaahawo. Inimotemi piñihiro okaatzi tzimi-motzimiri. Tema riitaki Tajorentsi payitemironi kowityeemotzimiri, iroka ikantaki:

Eero nookawentzimi.

Eero nowapinteemi.

⁶ Rootaki awentaa-shiretan-tyaariri aakapaeni, akantayitee:

Riitaki Tajorentsi neshironkatani.

Tekatsi nothaawantyyaa.

¿Eenitatsima ikanteena atziri?

⁷ Pikenkishiryaa-koteri jewatakaemiri pikemijanta-yitee, kamanta-paaki-mirori iñaani Tajorentsi. Pikenkishiryaa-koteri jempe ikantayita ijeeki, oeta imonkaa-yitakiri rirori-paeni. Pikimita-kotee-yaari jempe ikantakiro rawentaa-shiretaari Tajorentsi.

⁸ Roojatzi ikanta nimaeka Jesús Jeepatzii-totaa-rewo jempe ikanta-paenta, ari ikantee-tatyaani rirori.

9 Eero pishineteeri ramatawi-yitemi yotaantzirori kaari tampatzikata-tsini, kaari ikema-piinteetzi. Tema riitaki Tajorentsi tampatzika-shireta-kaayiteeri, ineshironka-yiteera. Aririka apinkawae-wityaawo rowaetari, eero otampatzika-shireta-kaayitee. Eenitatsi matayiwita-kawori iroka, teemaeta owameetha-shire-tziri.

10 Okimiwitakawo otzimimo-yiteemi owakirari taapoki-mentotsi, rootaki nokanta-kotzi Irika atsipewenta-kaeri aakapaeni. Riima ikaatzi jatakaerori itaayiteeri ratsipeta-kaani itaapokimento-ki ikimita-kotee-yaari matakirori paerani janta Tajorentsi-thaanteki, eerowa omataa itsipayitee aakapaeni.*

11 Tema jempe ikanta rayiro paerani Jewatziriri ompera-tajorentsita-rewo rira piratsi inthomoenta Tajorentsi-thaanteki okantyya ipeya-kotee-tantyaariri iyaari-peronka, raayitziro iwatha piratsi othapiiteki nampitsi ari itaayiterori.

12 Ari ikimitakari eejatzi, rowamahae-takiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikemaatsita-kowentan-takari, rapaatakiro rira rowameetha-shire-yitan-teeri.

13 Otzimatyee akimitakaantero aakapaeni ashitowa-tyeemi nampitsiki aatatyee jempe ijeeki Jesús, ari imaninteetakae ikimiitakiri paerani Jesús.

14 Tema jaka jempe ajeekayitzi nimaeka eero okantee-tatyaani. Rootaki okantashiry aantawori

---

* **13:10** eerowa omataa itsipayitee aakapaeni = tee ishinetaantsite rowaetyaari

jempe anampitee-yaawo paata.

¹⁵ Rootaki nokantan-tzimirori: Otsizatyee aweshiryaawenta-piintee-yaari Tajorentsi, tema rootaki kimitawori atsipeta-kaani, okantakaan-tziro rantzi-mota-kaeri Jeepatzii-totaa-rewo. Acheraa-perote, akante: “Riitaki Nowinkatharite.”†

¹⁶ Ari okimitari eejatzi, eero pipakahiro kameethata-tsiri, pipawakaeyaa tzimi-motzimiri. Rootaki kimitakawori inimotzi-riri paerani Tajorentsi rashita-kaetanari ratsipeta-kaetani.

¹⁷ Pimonkaatero ikantzimiri jewayitziriri kemijanta-naatsiri, riitaki aminako-wentzimiri. Riitaki kamanteerini paata Tajorentsi oeta awijimo-yitemiri raminako-wenta-yitakimi. Pamina-minatero eero itzimanta pikoshekyaa, rootaki inimotan-tantyaari rantawaeri okaatzi rantayitziri rirori, eeroka amitako-yitaneerini.

¹⁸ Pamana-kota-piinteena ari okantyyaa iñaantee-tenari tampatzika-shiretakina. Kimitaka rootaki nomatakiri.

¹⁹ Pamana-kota-piinteena eejatzi niyaata-shitan-temiri intsipaete eeroka-paeni.

Oweyaantawori wethataantsi eejatzi tajonkawentaantsi

²⁰ Namanapiintziri naaka Tajorentsi, tema riitaki jeekakaa-yitemini kameetha, riitaki owañahaeriri paerani Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo ikamawitaka. Riitaki Tajorentsi kimitakaan-takari riiperori aminakowentziriri ipira. Osheki rapaatakiro

---

† 13:15 Riitaki Nowinkatharite = waerontsi

rira imonkaatan-taawori owakirari ikashiya-kaanteetani kanteetaa-chani nimaeka.‡

²¹ Namanako-wentakimi rowetsika-shiretan-temiri pimayiteero kameethari ikowakaemiri. Pamaniri eejatzi eeroka pimatana-tyaawori okaatzi inimotziriri, tema ayotzi riita-kira Jesús Jeepatzii-totaa-rewo matakaeroni. Ashi rowaero ipinkathee-teeri rirori. Kyaariwé.

²² Noyemijantzin-karite-paeni, eero poonamawo piñaanatero okaatzi nojankinata-kimiri, tema tee asheki-perotzi.

²³ Nokoyi piyote eejatzi romishitowae-teeri romonkyaawitee-takari noyemijantzin-karite Timoteo. Aririka rareeta-paeyaa jaka, riiitaki notsipata-nakyaari niyaata-shitemi noñeemi.

²⁴ Powethatenari ikaatzi jewatzimiri janta, eejatzi itsipa kemijantzinkari-paeni. Ari ikimitari Italia-jatzi-paeni rowetha-yitzimi.§

²⁵ ¡Okantashitzimaetyaa ineshironkae-teemi maa-woeni eeroka-paeni janta! Kyaariwé.

---

‡ 13:20 ipira = owisha
kiteshireri

§ 13:24 kemijantzinkari-paeni =

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur
del Perú**
**The Holy Bible in the South Ucayali Ashéninka language
of Peru**

Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur del Perú

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Ucayali del Sur (Ashéninka, South Ucayali)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

db14e188-438b-52a5-9541-56657c3fc3d9